

Останню характеристику можна вважати стрижневою у формуванні іміджу випускника вищої школи, оскільки саме професійні знання та вміння представляють собою кінцевий «продукт» навчання у вузі. Отже, якість «продукту» формує ставлення до ВНЗ як з боку роботодавця, так і суспільства в цілому. Яскравим прикладом такого взаємозв'язку служить позитивний імідж найвідоміших навчальних закладів Європи: Оксфорда, Кембриджа, Ітона, чий імідж в першу чергу базується на позитивних характеристиках іміджу студентів і випускників даних освітніх установ, таких як глибокі фахові знання, спрямованість на високі досягнення, націленість на побудову кар'єри, життєвий успіх.

Серед значущих особистісних іміджевих характеристик були виділені наступні: комунікабельність, гнучкість мислення, презентабельна зовнішність, доброзичливість, творчий підхід до справи, загальний культурний рівень, організованість. У свою чергу серед професійних характеристик виділяють: вміння працювати в команді, організованість, компетентність, творчий підхід до справи, презентабельну зовнішність, гнучкість мислення.

Випускник вузу насамперед – особистість, індивідуальність, а значить, для нього, як і для будь-якого іншого людини, важливо усвідомлювати свою унікальність, мати власний індивідуальний імідж, покликаний виконувати функцію самопізнання, професійного саморозвитку, самовдосконалення. Створення індивідуального іміджу багато в чому визначає успішність у працевлаштуванні і професійній діяльності, що дозволяє випускникові найкращим чином проявляти особистісні і ділові якості.

Отже, затребуваність випускника обумовлена багатьма факторами і залежить від роботи ВНЗ, державних програм удосконалення ринку праці, поведінки роботодавців на ринку і висунутих ними вимог. Однак без особистого прагнення молодого спеціаліста бути хорошим працівником підвищити його конкурентоспроможність не представляється можливим.

Список літератури

1. Петрова О. О. Іміджологія: вибрані праці: монографія / О. О. Петрова. – М.: РІЦ, АІМ, 2011. – 204 с
2. Зімня І. О. Єдина соціально-професійна компетентність випускника університету: поняття, підходи до формування та оцінки / І. О. Зімня // Вища освіта сьогодні. – 2009. – № 2. – С. 21-25.

*Козирєва Н. В., ст. викл., канд. філос. наук,
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

КОМУНІКАТИВНА ПАРАДИГМА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Виховання студентської молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність сім'ї, вищої школи, громадських організацій, інших

соціальних інститутів тощо. Важливого значення у цьому процесі сьогодні набуває організація комунікації [2], зокрема, спілкування студента і викладача в ході навчання. Методологічною основою тут може послугувати філософія соціального пізнання.

Суспільство, як відомо, є водночас суб'єктом і об'єктом пізнання. Воно активно творить і пізнає самого себе, свою власну історію. Як система відносин між людьми, суспільство є складнішим від будь-якої іншої відомої цілісної системи. Специфічними особливостями суспільства вважаються його здатність до саморозвитку, а також самодостатність, динамічність, змінність, швидкоплинність. Суспільство завжди прагне до порядку за наявності різноспрямованої діяльності людей як свідомих, розумних суспільних істот. Можливість щодо пізнання суспільства, конкретних його явищ залежить від ступеня розвинутої суспільно-історичних відносин, тобто від якісної зрілості самого суспільства як об'єкта пізнання, «прозорості» зв'язків і опосередкувань у ньому [1].

Слід мати на увазі, що в соціальних процесах (наприклад, у навчально-виховному процесі) неможливе експериментування, дослід, хоч він є могутнім важелем у розвитку природознавства.

Щоб пояснити причини негативних наслідків соціального експериментування, звернімось до проблеми передового педагогічного досвіду. Не буде перебільшенням твердження, що передовий досвід у вихованні не має аналогів передового досвіду в будь-якій іншій сфері людської діяльності. Він різко відрізняється принаймні такими особливостями. По-перше, нікому (навіть самому авторові передового досвіду) не вдавалося його повторити за інших умов, в іншому молодіжному середовищі; по-друге, педагогічний досвід формується в процесі складних взаємин суб'єкта і об'єкта:

- суб'єкт і об'єкт постійно взаємодіють один з одним, взаємопереходять один в одного, взаємопокладають один одного;
- провідна роль у взаємовідносинах суб'єкта та об'єкта може належати об'єкту педагогічного впливу, який власне й запитує щодо пізнання своєї сутності;
- суб'єкт виявляє відносну самостійність у творчій діяльності, здатен впливати на вибір істинних шляхів розвитку об'єкта;
- нарешті, характер підходу суб'єкта до об'єкта, ступінь і глибина їхнього взаємозв'язку, оцінка об'єкта й тенденцій його розвитку залежать, з одного боку, від «включеності» власне суб'єкта в суспільно-історичний процес (політична самосвідомість, громадянське суспільство), з іншого – від ступеня зрілості і об'єкта, і суспільних відносин.

Навчальне пізнання як процес оволодіння молодою людиною «готових» наукових знань, що їх набуло людство в історії свого розвитку, безперечно, має бути організованим за зразком наукового пошуку. В чому ж полягає когерентність наукового пізнання, як пошуку істини, отримання абсолютно нового знання та навчального пізнання, як пошуку істини студентом в навчально-виховному процесі?

Принципову їхню подібність засвідчують принаймні два моменти:

- процес наукового пізнання і навчальне пізнання збігаються у своєму рухові від усталеного, відомого, усвідомленого, обґрунтованого знання до невідомого, як діяльність з вирішення суперечностей гносеологічного характеру;

- у першому наближенні їх поєднують загальнонаукові форми і методи пізнання, основні принципи і логіка пізнавального процесу.

В цілому, навчальне пізнання є, передусім, необхідною передумовою до здійснення людиною своєї особистості, підготовки до самостійної життєдіяльності, дійсного буття у світі. Відтак, воно потребує виявлення сутнісних гносеологічних рис.

Суб'єктом навчання, як сказав би Гегель, є людство в його цілісності, яке в конкретній пізнавальній діяльності представлене окремим людським «Я», що набуває знань у становленні до людськості, тобто молодій людині в системі «освітніх» відносин. Звісна річ, саме в суспільстві, і ніяк інакше, людина стає суб'єктом взагалі і власної освіти, зокрема. Для зростаючої людини, суб'єкта навчання, об'єктом виступає сукупність знань (а також навичок, досвіду тощо), необхідних їй у дорослому майбутньому для здійснення свого життя, ефективної плідної життєдіяльності.

Отже, схематичним відношенням «студент – знання» намічається перший ланцюг зв'язків у процесі навчання, що може бути названим як суб'єкт-об'єктні відносини. Сума знань, якою має оволодіти студент і яку можна позначити як об'єкт у навчанні, має бути репрезентованою викладачем, що являє собою посередника, агента знання. Викладач, таким чином, ніби підсилює об'єкт, до того ж, завдяки йому об'єкт навчання перестає бути пасивним, «мертвим», статичним. Викладач покликаний усіма сучасними технологічними засобами зробити об'єкт відкритим, зрозумілим суб'єктові. Він «оживляє», динамізує об'єкт, зв'язує його в єдине ціле, сприяючи перетворенню знань студента в елемент його самосвідомості та світогляду.

У навчальному пізнанні досить чітко окреслюється ланцюг зв'язків, а саме: суб'єкт навчання (студент) – об'єкт навчання (викладач, посередник) – об'єкт навчання (сума знань, умінь, навичок).

Психологічні дослідження свідчать, що студент є специфічним, своєрідним суб'єктом пізнання. Сума необхідних для нього знань не може без значних зусиль викладача стати фактом його свідомості. Можна навіть наполягати на тому, що кожна людина молодого віку, будучи унікальною за своєю біологічною природою, психічними якостями, темпераментом, рисами характеру, є майже абсолютно закритою перед зусиллям до отримання знань. І для того, щоб знання в процесі навчання «осідали» в її пам'яті «як колючка» (образний вислів М.К Мамардашвілі), важливим є відповідне здійснення зустрічного руху знань, де їх носієм виступає викладач. Суб'єкт і об'єкт навчання ніби міняються місцями, адже без активної, творчої діяльності викладача, процес навчання унеможлиблюється взагалі. В цьому відношенні об'єктом навчання стає не хто інший, як студент, а суб'єктом – викладач. До

того ж, викладач не просто виступає посередником, суб'єктивним носієм об'єктивного змісту наукових знань. Його головна мета – виробити потребу в самоосвіті студента, самостійного, активного оволодіння знаннями. Йдеться про зворотний активний зв'язок у запропонованому попередньо ланцюгу, а саме: суб'єкт навчання (викладач) – об'єкт навчання (студент). Виходячи з початково активної, творчої, діяльнісної сутності викладача, здійснюється сходження студента як отримувача знань (об'єкта навчання) до активного їх засвоювача (до суб'єкта самоосвіти, самовиховання) [1].

Таким чином, у навчально-виховному процесі завжди діє, так би мовити, «подвійний» суб'єкт – викладач та студент, а сам процес їх взаємодії може характеризуватись як процес суб'єкт-суб'єктних відносин. Разом з тим, суб'єкт-суб'єктні відносини являють собою не що інше, як спілкування або комунікацію.

Список літератури

1. Корженко В. В. Філософія виховання: зміна орієнтацій: [Монографія] / В.В. Корженко. – Київ : Вид-во УАДУ, 1998. – 304 с.
2. Хабермас Ю. Вовлечение другого. Очерки политической теории / Ю. Хабермас. – СПб: Наука, 2001. – 417 с.

Колесник К. Е.

Український державний університет залізничного транспорту

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІГОР ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

З 1997 року в Українському державному університеті залізничного транспорту діє клуб інтелектуальних ігор. Різні види інтелектуальних ігор використовуються і в ході навчального процесу, зокрема, в ході вивчення таких дисциплін, як історія України, історія української культури, політологія, філософія тощо.

Основними різновидами інтелектуальних ігор, які можуть бути використані в навчальному процесі є «Що? Де? Коли», брейн-ринг, «Своя гра», Ерудит-квартет, «Слабка ланка», різноманітні вікторини тощо. Використання різних інтелектуальних ігор в навчальному процесі має ряд спільних рис. В будь-якому разі студентська група поділяється на декілька частин (хоча можлива і індивідуальна участь кожного студента). Кожна група отримує однакові завдання та певний час на їх розв'язання. В одних варіантах ігор необхідно дати більше правильних відповідей за фіксований час, в інших команді чи гравцю потрібно випередити своїх суперників. В залежності від загальної кількості правильних відповідей та від індивідуального внеску кожного з учасників результати гри легко перевести в оцінки чи навчальні бали.